

Handlingsrom for nasjonale reguleringer innenfor EU/EØS – er det et mulig stemningsskifte på gang?

John Erik Fossum, ARENA, UiO, Oslo, 25.10.22

European Union

Euro area

Austria	Belgium	Estonia	Finland
France	Germany	Greece	Italy
Latvia	Lithuania	Luxembourg	Malta
Netherlands	Portugal	Slovakia	Slovenia
Spain			

Cyprus	Ireland
--------	---------

Bulgaria	Croatia	Romania
----------	---------	---------

European Customs Union

Andorra	Monaco	San Marino	Turkey
---------	--------	------------	--------

Schengen Area

Czech Republic	Liechtenstein	Switzerland
Denmark	Norway	
Hungary	Iceland	
Poland		
Sweden		

European Free Trade Association

Council of Europe

Armenia
Azerbaijan
Bosnia and Herzegovina
Georgia
FYROM
Moldova
Montenegro
Ukraine

European Economic Area

Russia
Serbia
Albania

United Kingdom

NATO

Canada

United States

EU spenninger og paradokser

- EU har et ekstremt konsensus-søkende beslutningssystem:
  - tilsier en imøtekommende holdning til mangfold
- EU integrasjon skjer primært gjennom retten:
  - Retten er fokusert på likebehandling og ser krav til avvik og lokale tilpasninger som problemer
- EU har begrenset egen kapasitet og er sterkt avhengig av medlemsstatene mht iverksetting av EUs lover og forordninger:
  - tilsier betydelig mangfold og variasjon **i praksis**
  - indre marked drives fram av 'mutual recognition', i større grad enn gjennom standardisering/harmonisering

Handlingsrom

- **Handlingsrom:** Det manøvreringsrommet som et tredjeland har innenfor konteksten av dets avtaler med EU
  - I forhold til ny og eksisterende EU-lovgivning:
    - I de ulike beslutningsstadiene, inklusive implementering og læring fra seg selv og andre
  - I forhold til dynamisk homogenitet
  - I forholdet mellom avtalene med EU og med UK
  - I EU-eksterne relasjoner
  - Endring av rammeverket (EU traktatsendringer for eksempel; EU-utvidelser; institusjonelle og konstitusjonelle mutasjoner)

EØS-avtalen og handlingsrom I

- Det indre marked er konstituerende for EU som politisk system
  - Norges evne til å påvirke er i hovedsak koblet til reforhandling
  - Norge har ingen mulighet til å påvirke endringer i EU-traktatene, altså rammene for EU-retten

- I forbindelse med Brexit var EU ganske rigid, noe også Sveits erfarer
  - Norge har vært svært tilbakeholden med å bruke reservasjonsretten
    - Selvpålagte bindinger eller redsel for sanksjoner?
    - Schengen-avtalen har en såkalt giljotin-klausul – tolker man EØS på samme måte?

EØS-avtalen og handlingsrom II

➤ Formelle regler versus praksis:

- Reservasjonsrett er politisk synlig
- Fleksibel implementering er omtrent politisk usynlig
- Fleksibel implementering er svært utbredt i EU: direktiver har ulik grad av binding
- Lite reell kunnskap om hvor mye mangfold det er i medlemsstatenes praktisering av EUs regelverk
  - strategisk viktig å skaffe seg slik innsikt både fra medlemsstater og affilierte ikke-medlemmer og over tid

Autonomi

- Vilje og evne til selvstendig mål-formulering
  - Samarbeid med andre kan også fremme autonomi som mål-oppnåelse

- Kapasitet/kapabilitet til å gjennomføre egne mål
  - Administrativ kompetanse
  - Kunnskap om alternativer
  - Aktiv samhandling med andre er ofte kapasitetsfremmende
  - Evne til å kompensere for negative effekter
  - Et våkent og opplyst samfunn (forholdet stat – samfunn)

Stemningsskifte?

- Von der Leyen (Macron): EU strategisk autonomi mht viktige innsatsfaktorer
- EU har suspendert en rekke regler ut 2023 – vil dette vedvare?
- Vil økt EU kapasitet innebære mer indre markedsfleksibilitet?
  - EU fiskal kapasitet
  - EU evne til å sikre etterlevelse (compliance)

Sammenfatning

- EU har en innebygd motsetning mellom en akkomoderende innstilling/politisk kultur og en jus-dreven integrasjonsprosess
- EU er opptatt av det indre markedes integritet
- EU tillater omfattende lokal tilpasning i implementeringsfasen
- Kan EØS-medlemmer praktisere fleksibel implementering på samme måte som medlemmer? I så fall hva er potensialet her?